

K.A.O.S.

KVINNOR, AKTIVISM OCH ORGANISERING AV SAMHÄLLEN 1789–1914

16 juni 2018–28 april 2019



K.A.O.S. // W.A.R.S.

KVINNOR, AKTIVISM OCH ORGANISERING AV SAMHÄLLEN 1789–1914 // WOMEN, ACTIVISM AND REORGANIZING SOCIETIES 1789–1914

16 juni 2018–28 april 2019 // June 16 2018–April 28 2019

Franska revolutionen 1789 slog upp en dörr på vid gavel.

Ett annat samhälle kunde skymtas – där kvinnor kunde vara jämlika män.

Där alla människor hade samma frihet,

samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

Men dörren smällde igen.

”Mänskliga rättigheter” visade sig gälla män.

Och kvinnor uppmanades att stanna i hemmet.

Bläcket hade knappt torkat på den franska

Deklarationen om människans och medborgarens rättigheter

förrän kvinnor upptäckte sveket och fattade penna och vapen i protest.

Kvinnor höjde sina röster

och frågade varför löftet från *franska revolutionen* inte infriades.

De fortsatte göra så under hela 1800-talet.

Hur vill vi ha det idag?

Hur hade samhället sett ut idag om både kvinnor och män

hade deltagit i byggandet av våra samhällen under samma förutsättningar?

I en demokrati ryms olika och motsatta visioner och åsikter,

där vi utgår från att människor vill bli behandlade med respekt

och har utrymme att skapa sina egna liv.

I en demokrati går det att tycka olika,

men hur kan vi vara åsiktsmotståndare med respekt,

utan hat, hot och våld?

Med utställningen K.A.O.S. vill vi tillsammans med dig

fundera över vad som står på spel,

i nuet och i framtiden,

om inte alla får möjligheter att vara med i det politiska samtalet på lika villkor.

//

In 1789, *the French Revolution* opened a door.

Behind it, a new society could be glimpsed –

one where women could be the equals of men

and where everyone had the same liberties,

rights, opportunities and responsibilities.

But the door was then firmly closed.

“The rights of man” turned out to only apply to men.

Women were told to stay at home.

The ink had barely dried on *the Declaration of the Rights of Man and of the Citizen*

before women discovered they had been betrayed,

and grasped their pens and swords in protest.

With raised voices, women demanded to know

why the promises of *the French Revolution* had been broken.

And they would continue to do so throughout the 19th Century.

What about today?

What would society be like if women and men

had built it together and on equal terms?

A democracy is made up of different and opposite visions, ideas and opinions,

based on everyone’s desire to be treated with respect

and to shape their own lives.

A democracy has room for differences of opinion,

but can we respectfully disagree,

without hatred, threats and violence?

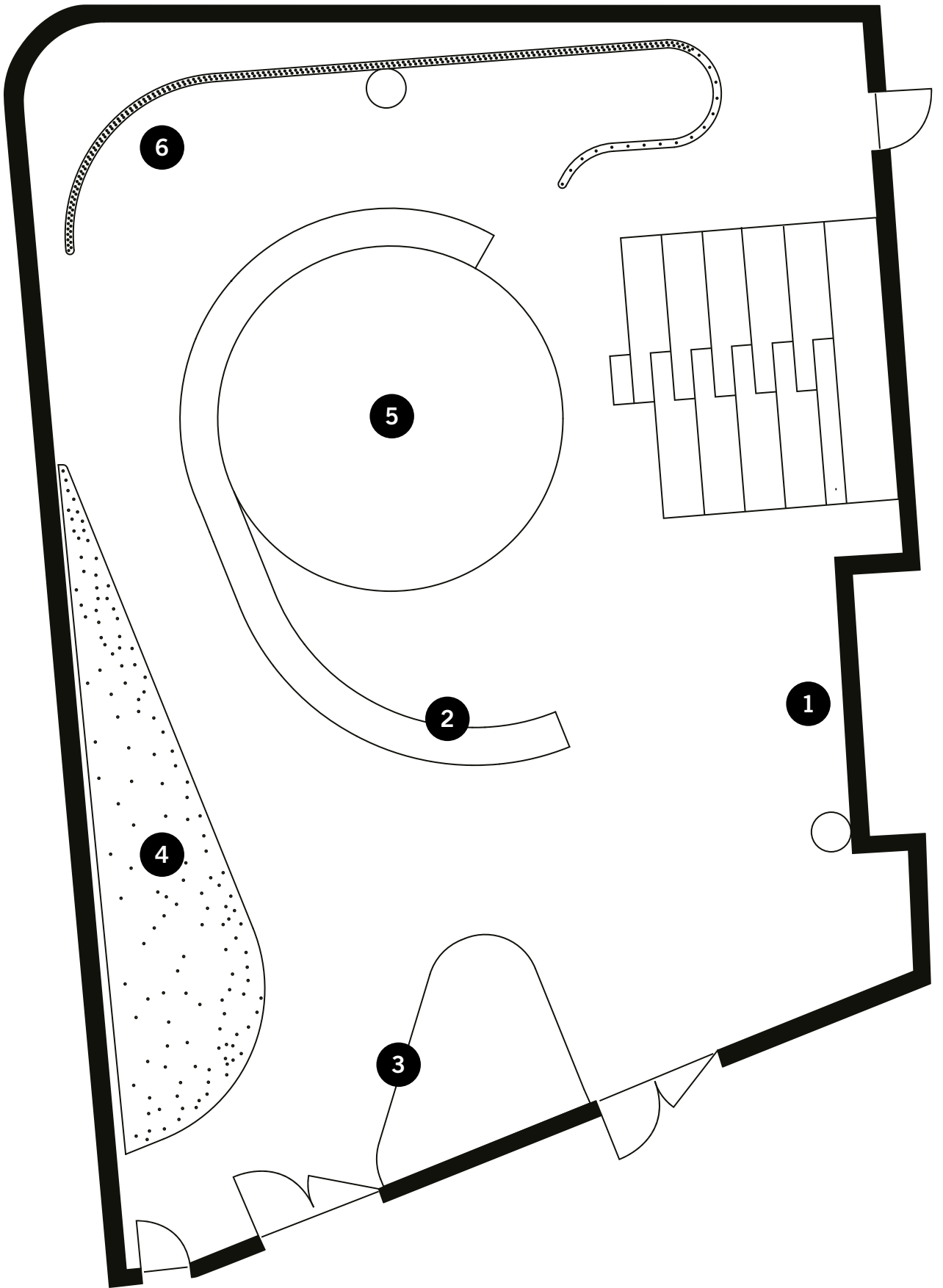
In W.A.R.S. we want your help in thinking about what is at risk,

now and in the future,

if everyone cannot take part in the political debate on equal terms.

UTSTÄLLNINGEN // THE EXHIBITION

- 1** Introduktion till K.A.O.S. // Introduction to W.A.R.S.
- 2** Europas historia 1789–1914 // A history of Europe 1789–1914
Utvalda händelser, berättade med kvinnor i centrum
// Various events, told from a female perspective
- 3** Noras tal // Nora's speech
Noras tal från *Ett Dockhem* av Henrik Ibsen
// Nora's speech from *A Doll's House* by Henrik Ibsen
- 4** Spår av historiska kvinnor // Traces of women from the past
Fragment från Noras tal och ett ljusspel
// Fragments from Nora's speech and a light-installation
- 5** Konflikt utan knuff // Conflict without war
Ett spel om det politiska samtalet
// A game about the political discourse
- 6** Varsågod och väv! // Weave you web!
En plats för färg, poesi och tankar
// A place for colors, poetry and ideas





▲ Oktobermarschen till Versailles, 5 oktober 1789 // The October March to Versailles, October 5, 1789

Foto // Photo: Christopel Fine Art / UIG via Getty Images

OKTOBERMARSCHEN 1789 // THE OCTOBER MARCH 1789

I spöregn, beväpnade med spett och käppar – vandrande i lera.
Tusentals kvinnor med ett gemensamt mål.
Folk ropade *"Till Versailles, till Versailles! Leve parisiskorna!"*
Kvinnorna skulle ta med kungen till Paris,
vare sig han ville eller ej.
Mat var hans politiska skyldighet.

Att kvinnor protesterade var inget nytt,
men den här gången var det inte brist på mat.
Skörden var god, men människorna i Paris svalt.
Problemet var den som satt vid makten
och kvinnorna hade fått nog.

Kvinnor samlades 5 oktober 1789 utanför Paris rådhus.
Marknads- och blomsterförsäljare, pigor, tvätterskor
och fiskmånglerskor.
Den här gången var det inte bara fattiga människors protest,
det darrade i luften om verklig förändring.
Framme vid Versailles fick fyra kvinnor träffa kung Ludvig XVI.
Det var nu eller aldrig.
Kungafamiljen följde med till Paris!
Kvinnorna hyllades av folket som hjältar.

//

In the pouring rain, armed with digging bars and canes
– wading through the mud.
Thousands of women on the march towards a common goal.
People chanted *"To Versailles, to Versailles! Hurrah for the Parisiennes!"*
The women were going to bring the king back to Paris,
whether he wanted to or not.
Feeding the people was his political duty.

Women protesting was nothing new,
but this time they were not concerned with a lack of food.
The harvest had been plentiful, but the people of Paris were starving.
The problem was the man in charge
and the women would tolerate it no longer.

Women gathered outside the City Hall of Paris on October 5.
Market-women and flower-ladies, maids, washerwomen and fishwives.
This was not just the protests of poor people;
the air was thick with the promise of real change.
At Versailles, four women met with King Louis XVI.
It was now or never.
The royal family would return to Paris!
The women were hailed as champions by the people.

FRANSKA REVOLUTIONEN - LÖFTEN OCH SVEK

// THE FRENCH REVOLUTION - PROMISES AND BETRAYALS

Europas kvinnor såg under 1700-talet sitt handlingsutrymme krympa.
Ett ökat intresse för könens skillnader slutade gång på gång till kvinnors nackdel.
Kvinnor stängdes ute från utbildning, yrkesliv och politik.
De rättigheter de tidigare haft, togs ifrån dem.

1789 antog franska nationalförsamlingen *Deklarationen för människans och medborgarens rättigheter* och kvinnor började andas morgonluft.
I deklARATIONEN raderades gamla maktordningar, folket skulle få rätt att besluta hur samhället skulle ordnas. Alla skulle vara lika inför lagen och kvinnor förutsatte att det gällde även dem.

I *Franska revolutionen*, som startade samma år, deltog många olika kvinnor.
De välutbildade, som skrev egna manifest och ordnade kvinnoklubbar.
De fattiga kvinnorna, som arbetade i sina egna och andras hem.

Men revolutionen var oberäknelig.
Den samlade radikala tankar och väckte hopp om en ny tid.
Den avsatte och mördade en kungafamilj.
Den blev en paradox – en dröm om frihet och en rädsla för kaos.
Revolutionen ersattes av Napoleons diktatur.

Idag har *Franska revolutionen* en positiv betydelse för många,
men under 1800-talet var den negativt laddad. Den blev en symbol för
hur illa det kunde gå om folket och kvinnorna bestämde.
Kvinnor fick under 1800-talet bära skulden för kaoset i samhället.

//

During the 1700s, women saw their agency restricted. A growing obsession
with differences between the sexes constantly put women at a disadvantage.
Women were excluded from education, workplaces and politics.
What rights they once held were taken from them.

In 1789, the French National Assembly published *the Declaration of the Rights of Man and of the Citizen* and women felt the winds of change. The declaration
erased old power structures and gave people a say in organizing society.
All would be equal before the law, and women assumed this would apply
to them as well.

Beginning in the same year, many women took part in *the French Revolution*.
The well-educated, writing their own manifestos and starting women's societies.
The poor women, working at home or in the homes of others.

But the revolution was unpredictable.
It consisted of radical ideas and hopes of a new era.
It deposed and murdered a royal family.
It became a paradox – a dream of freedom and a fear of chaos.
The revolution ended in Napoleon's dictatorship.

Today, *the French Revolution* is remembered as a positive force,
but in the 1800s few people viewed it kindly. They considered it proof
of what could happen if women and the general population were given a say.
During the 1800s, women were blamed for the prevailing chaos.



▲ Anne-Joséphine Théroigne de Méricourt, fransk revolutionär // French revolutionary 1762–1817
Gravyr av // Gravyr av Bosselman afte, foto // photo Apic / Getty Images

EN TIDIG FEMINISM // AN EARLY FEMINISM

Franska revolutionen tände ett hopp hos kvinnor. Var det här frigörelsen? Kvinnor skapade föreningar, deltog i debatter och röstade om kungens öde. Arbetarkvinnor gjorde direktaktioner och formade *Sällskapet för republikanska revolutionära kvinnor*. Kvinnor tog chansen att påverka. De formulerade krav, om skilsmässa och arvsrätt.

Men det franska ordet *l'homme* i *Deklarationen om människans och medborgarens rättigheter*, visade sig bara betyda man, inte människa. Deklarationen gav inte samma rättigheter till kvinnor, inte heller svarta eller judar. Debatterna följde: Marie Gouze, fransk författare under pseudonymen Olympe de Gouges, skrev 1791 en replik, *Deklaration om kvinnliga och medborgerliga rättigheter*. Hon krävde samma rättigheter för kvinnor och män. Mary Wollstonecraft skrev 1792 *Till försvar för kvinnans rättigheter* i England, en viktig text idag för feminismen.

//

The French Revolution gave hope to women. Was this emancipation? Women formed clubs, took part in debates, and voted on the fate of the king. Working-class women took direct action and created *the Society of Revolutionary and Republican Women*. Women seized their chance to affect. They demanded the right to divorce and inherit.

But the French word *l'homme* in the *Declaration of the Rights of Man and of the Citizen* turned out to mean men, not people. The declaration did not grant the rights of women, people of color or Jews. Debates followed: In 1791, Marie Gouze, a French author writing under the pseudonym Olympe de Gouges, wrote a reply – *Declaration of the Rights of Woman and the Female Citizen*. She demanded equal rights for men and women. In 1792 in England, Mary Wollstonecraft wrote *A Vindication of the Rights of Woman*, an important text for feminism to this day.



◀ **Porträtt av Olympe de Gouge av Alexandre Kucharski, ca 1787**
// Portrait of Olympe de Gouge by Alexandre Kucharski, ca 1787
Foto // Photo: Fine Art Images / Heritage Images / Getty Images

CODE CIVIL - EN BACKLASH // CODE CIVIL - A BACKLASH

Nationalförsamlingen i Frankrike upplöste redan 1793 *Sällskapet för republikanska revolutionära kvinnor*. Det följdes av förbud för kvinnor att skapa klubbar. Kvinnor omyndigförklarades. Författaren Olympe de Gouges avrättades och lyftes fram som avskräckande exempel. Kvinnor skulle inte vara politiska!

1804 drogs de rättigheter som kvinnor kämpat för in. *Code civil* blev grunden för lagstiftning i alla länder Napoleon erövat. I England fick män ta över hela kvinnans inkomst. I Rhen förlorade gifta kvinnor sin egendom. I Preussen blev det lag på att amma sina barn, mannen bestämde hur länge. Kvinnor gick från att vara människor, till hustru och till mor – utan juridiska rättigheter.

//

The National Assembly in France dissolved *the Society of Revolutionary and Republican Women* in 1793. This was followed by a ban on women forming societies. Women were stripped of their autonomy. Author Olympe de Gouges was executed and made an example of. Women had no place in politics!

In 1804, all the rights women had fought for were revoked. *Code civil* became the foundation of civil law in all countries conquered by Napoleon. In England, men were given full control of a woman's income. In Rhens, married women lost all their property. In Prussia, women became legally obligated to nurse their children, and their husbands could decide for how long. Women went from being people, to being wives and mothers – without legal rights.

MEDBORGAREN - EN MAN // THE CITIZEN - A MAN

Förändringarna i samhället tillät nya sätt att tänka. Med ett könsuppdelat samhälle skapades behov av skillnad mellan det offentliga och det privata. Kärnfamiljen blev ett nytt ideal, där kvinnor knöts hårt till det privata och hemmet.

Män kunde röra sig fritt mellan hemmet och den nya "borgerliga offentligheten". På bibliotek, i idrottsklubbar, körer och diskussionsklubbar kunde de träffas och diskutera politiska tankar och visioner. Det skapades ett nytt politiskt subjekt – medborgaren. Medborgaren hade rätt till frihet, likhet inför lagen, trygghet, jämlikhet, att äga, göra motstånd mot förtryck och rätt att vara med och skapa lagar.

Med *Code civil*, Napoleons lag, försvann möjligheterna för kvinnor att bli medborgare då deras juridiska rättigheter togs bort. Kvinnor fick inte äga och deras liv begränsades av fadern, maken eller andra manliga släktingar. I vissa europeiska länder hade kvinnor inte ens en egen nationalitet – den följde mannens, till efter första världskriget.

Nya tankar om samhället gav kraft åt ideologier – liberalism, konservatism, nationalism, feminism och socialism. Liberalismen och socialismen som idag ses som värnande av jämlikhet, stödde då tankar om skillnad mellan det offentliga och privata, mellan kvinnor och män. Många feminister tyckte att kvinnor skulle delta i samhället just på grund av skillnaderna. Andra tänkte helt annorlunda, att alla människor var lika och därför skulle ha samma rättigheter.

//

Changes in society gave rise to new ideas. When your sex determined your place in society, it became important to separate the public and the private. The nuclear family became the new ideal, shackling women to the private sphere and the home.

Men could move freely between their homes and the new "bourgeois public sphere". In libraries, sports clubs, choirs and debate clubs, they met and exchanged political ideas and visions. A new political agent was born – the citizen. The citizen had the right to be free, to be equal before the law, to be safe, to equalities, to own property, to revolt against oppression and to partake in law-making.

Through *Code civil*, women lost the opportunity to become citizens along with their judicial rights. Women could not own anything and their lives were controlled by their fathers, husbands or other male relatives. In some European countries married women even lost their nationality – until the end of the First World War, it would be the same as their husband's.

New ideas about society powered ideologies – liberalism, conservatism, nationalism, feminism and socialism. Liberalism and socialism, today seen as supporters of equality, would advocate separation of the public and the private, of men and women. Many feminists argued that women should have a place in society because of the differences between men and women. Others disagreed completely, arguing that men and women were equals and should therefore have equal rights.

KRYPHÅL TILL OFFENTLIGHETEN // LOOPHOLES INTO THE PUBLIC SPHERE

Fattigdom, prostitution, barn och uppfostran. Sociala frågor var kvinnors område och blev en ingång till att driva kampen för jämlikhet, frihet och medborgarskap. För kvinnor ur högre klasser blev arbete med välgörenhet ett kryphål, att agera både politiskt och i offentligheten.

I Frankrike krävde socialistiska kvinnor, *saintsimonister*, en kvinnlig samhällsordning, ett kvinnosamhälle, istället för en manlig samhällsmodell. De ville feminisera män. Kvinnor skapade politiska jag, trots alla ansträngningar att stänga in dem i hemmet.

//

Poverty, prostitution, children and child-rearing. Social issues became woman's domain and an opportunity for them to fight for equality, liberty and citizenship. For upper-class women, charity became a loophole into the political and public sphere.

Socialist women in France, *Saint-Simonians*, demanded a female social order, a society modeled after women instead of men. They wanted to feminize men. Women created political identities, despite all the effort to keep them at home.



**Angela Georgina Burdett-Coutts
1814–1906, brittisk filantrop
och fru Brown, 1860-tal //
Angela Georgina Burdett-Coutts
1814–1906, British philanthropist
and Mrs. Brown, 1860s**

Foto // Photo: Time Live Pictures /
Mansell / The LIFE Images
Collection / Getty Images ▶

DROTTNING VICTORIAS BALANSGÅNG // THE BALANCING ACT OF QUEEN VICTORIA

Regent med stor makt,
men även kvinna, hustru och mor.
Drottning Victoria styrde Storbritannien 1837–1901,
ständigt balanserande mellan det privata och det offentliga.
Reglerna som styrde monarkin gav henne makten,
i alla andra familjer
skulle hennes make haft makt över henne.

Folket såg en drottning
som visade upp sin roll som hustru och mor.
Hennes mans roll var både över och under,
de var båda över och under – samtidigt.
De borgerliga spelreglerna satte allt på sin spets.

Som regent skulle Drottning Victoria arbeta i det offentliga,
men som kvinna skulle hon hållas i det privata.
Hon kompromissade genom att regera hemifrån.

//

A regent of great power,
yet also woman, wife and mother.
Queen Victoria ruled Britain from 1837 to 1901,
constantly walking the tightrope
between the private and the public sphere.
Being a monarch gave her the power to rule,
in any other family her husband would have ruled over her.

The people saw a queen
assume the role of wife and mother.
Her husband was both above and beneath her,
they were both above and beneath each other – at the same time.
The bourgeois code brought everything to a head.

As reigning queen Victoria's place was in the public sphere
but as a woman, she belonged in the home.
She compromised by ruling from home.



◀ Drottning Victoria av
Storbritannien och hennes man
Prins Albert, 1860 // Queen Victoria
of the United Kingdom and her
husband Prince Albert, 1860

Foto // Photo: David Cole /
Alamy Stock Photo

1848, ETT KVINNOÅR // 1848, WOMAN'S YEAR

Tryckkokaren exploderade 1848.
Svält, arbetslöshet och krav på jämlikhet
utlöste revolter i städer över hela Europa –
Paris, Berlin, Neapel,
Budapest, Krakow och Stockholm.
Kvinnor med olika värderingar deltog,
feminister, liberaler, socialister och konservativa.

Vesuviennes i Paris ville göra militärtjänst,
försvara den nya interimregeringen.
Som unga, ogifta delade de inte borgerlighetens kvinnosyn.
Karikatyrteckningar drev med deras krav på jämlikhet
och att de bar byxor.
Tyska kvinnor bar också byxor,
tog till vapen
och blev kallade för *amazoner* i media.
De startade gymnastikklubbar,
för att kvinnor skulle uppnå fysisk jämlikhet.
I Italien krävde kvinnor utbildning, rätt till egendom,
skilsmässa, arbete och att få rösta.

Kvinnor riskerade allt,
de ville bli medborgare,
människor.

//

The pressure cooker exploded in 1848.
Starvation, unemployment and the demand for equality
sparked uprisings in cities across Europe –
Paris, Berlin, Naples,
Budapest, Krakow and Stockholm.
Women participated
as feminists, liberals, socialists and patriots.

The Vésuviennes of Paris wanted to join the military
to defend the new interim government.
Young and unmarried, they did not agree
with the bourgeois perception of women.
Caricaturists made fun of them for demanding equality
and for wearing trousers.
German women also put on trousers,
armed themselves
and were dubbed *Amazons* by the media.
They formed sports clubs
to help women achieve physical equality.
In Italy, women demanded the right to education,
to own property, to divorce, to work and to vote.

Women risked everything,
for citizenship,
for personhood.



▲ Barrikad på Friedrichstrasse, Berlin 1848 // Barricade on Friedrichstrasse, Berlin 1848

Foto // Photo: AKG / TT Nyhetsbyrån

EFTER 1848 - BACKLASH, IGEN // AFTER 1848 - ANOTHER BACKLASH

Revolterna 1848 blev korta.
Kvinnors uppror sågs som ett hot
mot ekonomin, nationen
och den borgerliga kärnfamiljen.

Kvinnors deltagande i revolutionerna
hade skapat skräck,
skakat om samhället.
Tankarna bakom revolutionerna,
demokrati och jämlikhet,
blev för många förknippade med total anarki.

1849 förbjöds kvinnor att organisera sig
i Tyskland och Frankrike, igen.
Skillnaden mellan könen ökade.
Kvinnor som kämpat för rättigheter
riskerade att fängslas.
En del emigrerade, vissa till Amerika,
kanske var det lättare att få rättigheter i ett ungt land?

//

The uprisings of 1848 were short-lived.
Rebellious women were considered a threat
to the economy, the nation
and the bourgeois nuclear family.

Women taking part in the revolutions
caused fear and shook society to its core.
Many came to associate the ideas behind the uprisings,
democracy and equality,
with total anarchy.

In 1849, women in Germany and France
were again forbidden from organizing themselves.
The divide between the sexes grew ever deeper.
Women who had fought for their rights
were at risk of being thrown in jail.
Some of them emigrated, some to America,
would they find it easier to gain rights in a young nation?

TIDSKRIFTEN - ETT EGET RUM

// MAGAZINES - A ROOM OF THEIR OWN

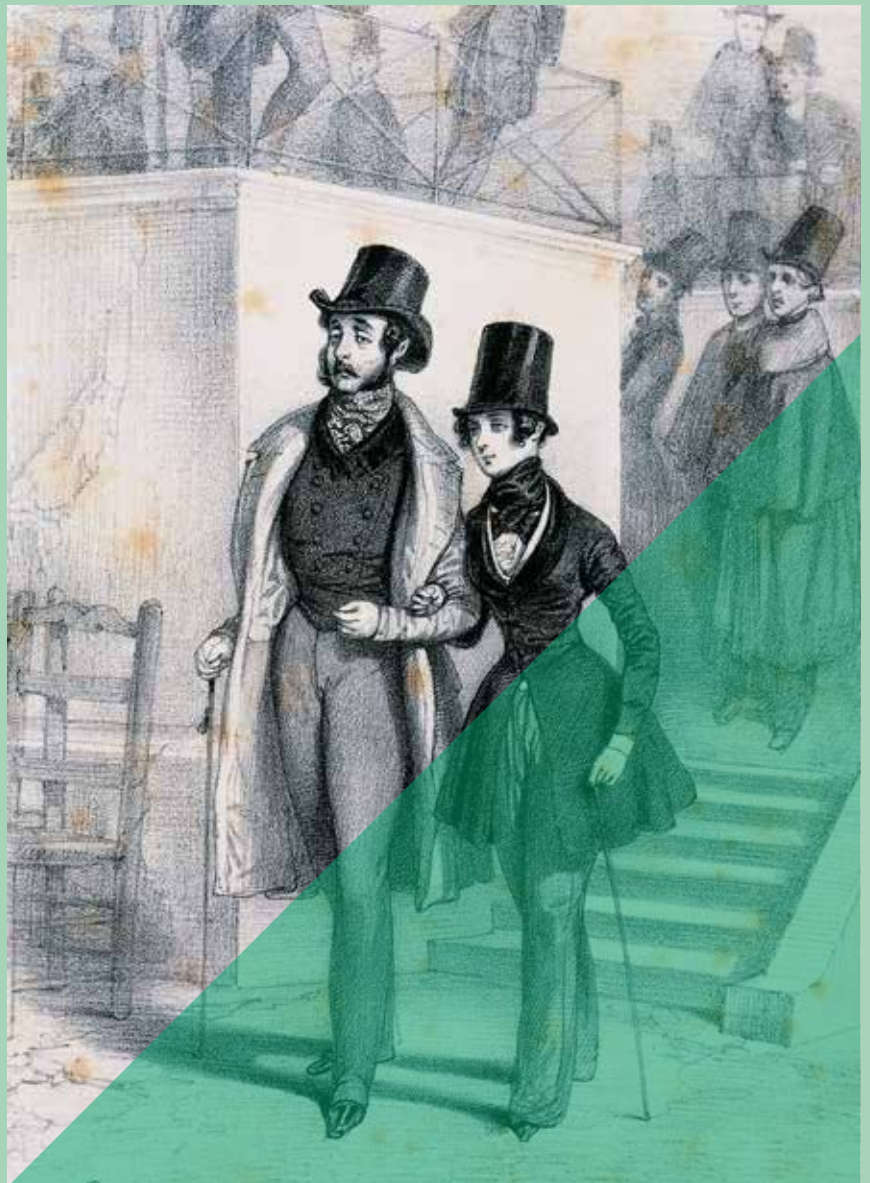
I början av 1800-talet var tidskrifter viktiga för att nå ut med nya tankar och driva politisk kamp. Kvinnor skapade egna, då de inte fick skriva i de som fanns, utan makens eller faderns tillåtelse.

Flera tidskrifter utgivna av kvinnor, hade ett tydligt syfte – att kämpa för kvinnors rättigheter. Redan under 1830-talet kom i Frankrike *La Tribune des Femmes* (Kvinnors Plattform) med endast kvinnliga skribenter. Den drevs av en grupp, där den då kända författaren Flora Tristan fanns med. Där fanns även Suzanne Voilquin som senare gav ut den feministiska *La Voix des Femmes* (Kvinnors Röst).

//

In the early 1800s magazines were an important tool for communicating new ideas and furthering the political struggle. Women started their own magazines, since they were not allowed to write for existing ones without permission from their husbands or fathers.

Several of the magazines that were published by women had a strong agenda – to fight for women's rights. A magazine with all-female writers, *La Tribune des Femmes* (Women's Platform) was published in France as early as the 1830s. It was run by a group which included the then famous writer Flora Tristan and also Suzanne Voilquin, who later published the feminist *La Voix des Femmes* (Women's Voice).



Henri de Latouche 1785–1851
med författaren **George Sand**
(**Aurore Dupin**) 1804–1876,
klädd i manligt kodade kläder
// **Henri de Latouche, 1785–1851,**
with author **George Sand**
(**Aurore Dupin**) 1804–1876,
dressed in male attire

Illustration: Paul Gavarni. Foto //
Photo: DeAgostini / Getty Images ▶

DEN NYA KVINNAN HOTAR MASKULINITETEN

// THE NEW WOMAN - A THREAT TO MASCULINITY

I slutet på 1800-talet var nationen och mannen i centrum för det politiska samtalet i Europa. En ny borgerlig maskulinitet skapades där mannen skulle vara: förnuftig, välutbildad, vit och stark. Allt han inte var beskrev "den andre" – kvinnor, judar, arbetare och koloniserade folk, de sågs som känsllosamma, okunniga och svaga.

I början av 1800-talet fick både kvinnor och män ha sexuella begär, men mot slutet av seklet sågs mannens sexualitet som den enda. Män kunde ha sex utanför äktenskapet, men inte kvinnor. Den statliga prostitutionen i Tyskland är ett annat exempel på dåtidens sexuella dubbelmoral.

Industrialiseringen skapade en ny samhällsklass – arbetarna. Både kvinnor och män arbetade i industrin och de ställde krav på medborgarskap och politiska rättigheter. Men kvinnor hade lägre löner och vissa män såg kvinnor som orsaken till att män var arbetslösa och att lönerna var låga. De stod inför ett val, som klass var de maktlösa, men som män hade de möjlighet att utöva makt över någon annan. Skulle de tillsammans driva lönefrågan – kämpa tillsammans? Eller stänga ute kvinnor och ensamma försörja familjen?

Idealen som formades under 1800-talet romantiserade maskuliniteten, vilket gjorde att ramarna för kvinnor och män blev snävare och snävare. *Den nya kvinnan* blev ett feministiskt ideal i slutet på 1800-talet som utmanade normerna för kön.

//

In the late 1800s, men and the nation were at the center of the political conversation. A new bourgeois masculinity arose, requiring that a man should be sensible, well-educated, white and strong. All the things he was not described "the other" – women, Jews, workers and colonized people. They were considered emotional, ignorant and weak.

In the early 1800s, it was acceptable for both men and women to have sexual needs. But towards the end of the century, only men were considered to have a sexuality. Men could have extramarital sex, but not women. Public prostitution in Germany is another example of the moral double standard surrounding sex at the time.

Industrialization created a new social class – the workers. Both women and men worked in the new industries, demanding citizenship and political rights. But women were paid less, and some men blamed women for male unemployment and low wages. They were faced with a choice: being working-class they had no political power, but as men they could exert power over someone else. Should they fight for better wages alongside women? Or should they shut women out and support their families alone?

Ideals formed in the 1800s romanticized masculinity, restricting men and women ever further. *The New Woman* was a feminist ideal emerging in the late 1800s, challenging gender roles.



▲ Frances Benjamin Johnston, *Självporträtt (som "den nya kvinnan")*, 1896. Johnston var en amerikansk fotograf och förkämpe för kvinnors rättigheter. // Frances Benjamin Johnston, *Self-Portrait (as "New Woman")*, 1896. Johnston was an American photographer and advocate for women's rights. Foto // Photo: MPI / Getty Imagesvolorem



▲ Vita kvinnor skulle befolka kolonierna och hållas skyddade och separerade från lokalbefolkningen. Bilden är troligtvis från 1920-talet, men segregeringen började långt tidigare. // White women were to populate the colonies while separated and protected from the natives. The photograph is from the 1920s, but the segregation began long before that.
Upphov okänt // Origin unknown

RASISM, NATION OCH FAMILJ

// RACISM, NATIONS AND FAMILIES

Parallellt med nya idéer om medborgaren utvecklades idén om nationen. De nya rasbiologiska teorierna fick snabbt fäste på kort tid i Europa och det kom att påverka både inrikes- och utrikespolitik. Imperialismen och kolonialismen slog igenom som ideologier, där den vite mannen tog på sig att stå högst och styra andra. Koloniernas uppgift hade tidigare varit att leverera slavar och rikedomar till Europa. Nu skulle ländernas egna kulturer utplånas.

I Europa föddes under 1800-talet färre barn. Det skapade en oro att den vita rasen skulle gå under. Så med imperialismen knöts europeiska kvinnor ännu tydligare till rollen att föda vita friska barn, helst pojkar, som kunde fortsätta styra. Kvinnor gjordes ansvariga för att de europeiska länderna skulle leva vidare. De fick en tydlig roll, inte bara hustru, utan mor. Nationen blev en ny större familj.

//

Ideas about the nation were developed alongside that of the citizen. The new theories of racial biology were quickly embraced across Europe, and had a long-term effect on both national and foreign policies. Imperialism and colonialism became ideologies in which the white man took it upon himself to rule over all others. The purpose of the colonies had previously been to provide Europe with slaves and resources. Now these countries were to have their own culture eliminated.

Fewer children were born in Europe during the 1800s, causing concern for the survival of the white race. Imperialism made it European women's duty to give birth to healthy white children, preferably boys, to continue the ruling class. Women were made responsible for the survival of the European nations. Woman's path was clear – a mother, not just a wife. The nation became an extension of the family.

KOLONIERNAS SOM KARRIÄRVÄG // A CAREER IN THE COLONIES

Kökspersonal, hembiträden,
assistenter och sekreterare
skulle introducera västerländska vanor i kolonierna.
Kvinnor kunde arbeta för och stötta män,
när europeiska idéer skulle spridas i andra länder.
Missionen, det kristna arbetet,
var en annan möjlighet.

De koloniserade länderna blev tillflyktsorter
för de kvinnor i Europa
som inte ville arbeta hemma.
Här kunde kvinnor arbeta med sjukvård
och hjälpa präster i sitt arbete.
Den vita kvinnan fick nya uppdrag i en koloniserad värld.
Koloniserade kvinnor fick inte samma möjligheter.

//

Kitchen staff, maids,
assistants and secretaries
were to help introduce western customs in the colonies.
Women could serve and support men
in spreading European ideas in other nations.
Missionary work was another opportunity for women.

The colonies became an escape for European women
who wanted to find work away from home.
Here they could give medical care
and help priests in their mission.
Colonialism provided white women with new opportunities.
The same cannot be said for the native women.

FEMINISM OCH RASBIOLOGI

// FEMINISM AND RACIAL BIOLOGY

Den feministiska kampen för rättigheter ansågs av vissa, leda kvinnor fel. Tankar om jämlikhet kunde störa fokus på moderskapet. Kvinnor hindrades från utbildning, med argumentet att avancerat tänkande kunde få livmodern att skrumpna ihop. Kvinnors kroppar var viktiga för en stark ras, speciellt kvinnor i den övre klassen som hade bättre anlag. Att arbetare födde många barn var inte lika positivt.

Rasbiologi var en vetenskap med stor genomslagskraft och sågs som ny och modern. En extrem syn på människor som kom att prägla politik och vetenskap för lång tid framåt.

Föreningen *Bund für Mutterschutz* i Tyskland, arbetade för att skydda ensamstående mödrar och göra aborter lagliga. Feminister, precis som andra, använde den rasbiologiska vetenskapen för att stärka kvinnors plats i samhället med vetenskapliga argument.

//

The feminist struggle for equal rights, it was felt by some, could lead women down the wrong path. Ideas of equality risked keeping women from focusing on motherhood. Women were denied an education as advanced thinking was believed to cause the uterus to shrivel. Women's bodies were an important part of maintaining a strong race. This was especially true for upper-class women, who were considered having better genes. Working-class women having many children was not seen as something positive.

Scientific racism had a profound social impact. This extreme way of seeing people, considered new and modern, was to influence politics and science for a long time to come.

The society *Bund für Mutterschutz* in Germany worked to protect single mothers and to legalize abortions. Feminists, amongst others, used racial biology to improve women's standing in society based on scientific arguments.



▲ *The New Woman, Wash Day / Den nya kvinnan, tvättdag. Ombytta roller. // The New Woman, Wash Day. The tables have turned.* Foto // Photo: The Print Collector / Print Collector / Getty Images

KVINNOR TAR PLATS I SAMHÄLLET

// WOMEN ENTER SOCIETY

I början av 1800-talet hade kvinnor nästan förlorat alla rättigheter. 100 år senare hade kvinnor kämpat tillbaka många och vunnit nya.

En ogift kvinna räknades nu som myndig i de flesta europeiska länder. Flickor kunde gå i skola, ibland även på universitet. Kvinnor fick ärva, driva företag och ta ut skilsmässa. Men fortfarande räknades de inte som fullvärdiga medborgare, de fick inte rösta.

Kvinnors kamp för rösträtt blev mer högljudd och ibland hotfull. Kvinnor i byxor eller kläder som påminde om militära uniformer blev – i ett strikt könskodat samhälle – ett effektivt sätt att få uppmärksamhet. De behövde inte säga ett enda ord. I satirteckningar som spreds i stora tidningar diskade mannen och skötte tvätten, samtidigt som kvinnor gick på möten och till jobbet. Bilden var tydlig – kvinnor hade inget ute i samhället att göra.

Krigsutbrottet 1914 sågs av vissa som räddningen för maskuliniteten. Kunde kriget återställa ordningen, stärka mannen, kärnfamiljen och det borgerliga idealet – återställa Europa?

Första världskriget varade i fyra år och precis som under *Franska revolutionen* luckrades gamla ideal upp. Kvinnor hade under kriget arbetat utanför hemmet, ute i samhället, och det hade stärkt dem att ställa andra krav. Efter kriget öppnades nya möjligheter för kvinnor, men de möttes också av nytt motstånd. Regeringar tryckte på för att åter igen placera kvinnor i hemmet. I många länder fick kvinnor rösträtt efter kriget, men kampen för kvinnors rättigheter har fortsatt och fortsätter idag.

//

In the beginning of the 1800s, women had lost nearly all their rights. 100 years of struggles later, women had reclaimed many of those rights, and gained new ones as well.

An unmarried woman was now allowed autonomy in most European countries. Girls could attend school, sometimes even universities. Women could inherit, run a business and file for divorce. But without suffrage, they were still second-class citizens.

Women's struggle for suffrage became louder and sometimes menacing. In a society where clothing was strictly gendered, by dressing in trousers or military-style clothing women had an effective way of gaining attention, without having to say a single word.

Satirical drawings published in major newspapers showed men washing dishes and doing laundry while women went out to meetings or work. The message was clear – a woman's place was not in society.

When war broke out in 1914, some saw it as a salvation for masculinity. Could the war restore order, man's superiority, the nuclear family and the bourgeois ideal – restore the whole of Europe?

World War One lasted for four years, and just like during *the French Revolution*, old ideals deteriorated during this time. Women found work outside of the home, enabling them to make further demands. After the war there would be new opportunities for women, but new challenges as well. Women faced a pushback from their governments, attempting to force them back into their homes. Women gained suffrage in many countries after the war, but the struggle for women's rights continue to this day.

EN NY POLITISK RÖRELSE // A NEW POLITICAL MOVEMENT

Emmeline Pankhurst, en *suffragett*, grundade 1903 *Women's Social and Political Union, WSPU* i England.
De lämnade den städade politiska kampen.
De vägrade betala skatt,
för om de inte fick rättigheter
varför skulle de då ha skyldigheter?

De samlade en halv miljon människor i Hyde Park 1908
i demonstrationer för kvinnlig rösträtt.
Men inget hände, inga rättigheter.
De störde parlamentets sammanträden.
Krossade skyltfönster.
Sprängde postlådor.

I demonstrationer klädde de sig i vitt, i skira klänningar.
Bilderna som togs när polisen kom och arresterade dem
etsade sig fast hos tidningsläsarna.
Ensamma vitklädda kvinnor,
omringade av polismän.
Precis som *suffragetterna* tänkt.

Våldet splittrade den internationella kvinnorörelsen.
Men samtidigt inspirerade *WSPU*
bortom kravet på endast rösträtt.

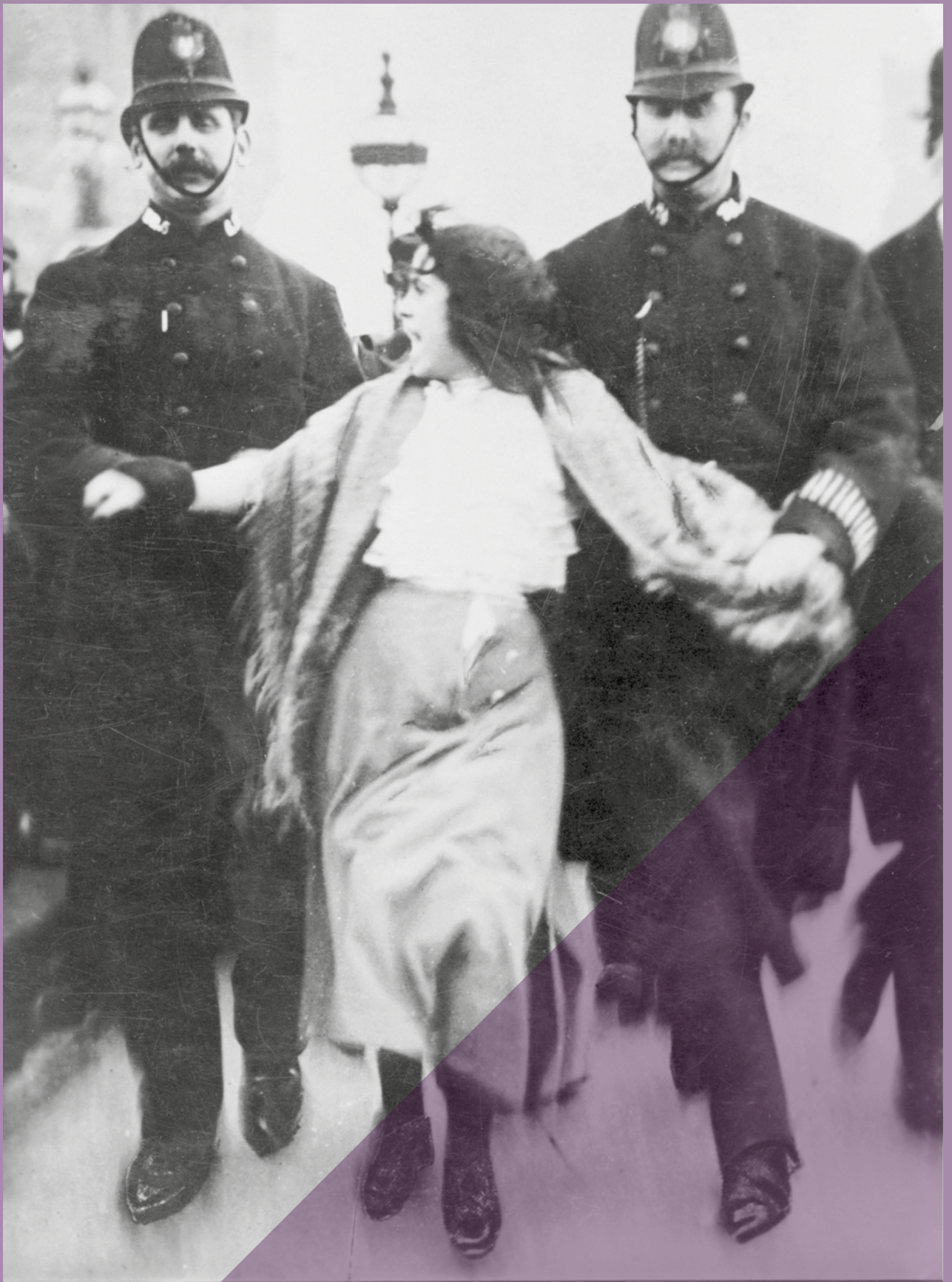
//

In 1903, Emmeline Pankhurst, a *suffragette*,
founded *Women's Social and Political Union, WSPU*, in England.
Its members would not ask politely for what they wanted.
They refused to pay taxes,
because they would not accept shared responsibility
without having equal rights.

They gathered half a million people in Hyde Park in 1908
during rallies for women's suffrage.
But nothing changed, they were granted no rights.
They disrupted parliament.
Smashed store front windows.
Blew up mailboxes.

During rallies, they would dress in sheer, white dresses.
Newspapers published pictures of policemen coming to
arrest them,
which had an impact on the readers.
Policemen surrounding a lone woman,
dressed in white.
All according to the plan of the *suffragettes*.

The *WSPU's* use of violence created a schism
in the international women's movement.
But its members inspired other women
to demand more than just suffrage.



A LANCASHIRE LASS IN CLOGS & SHAWL
BEING "ESCORTED" THROUGH PALACE YARD.

98

CHORUS.

Take me back to Palace Yard, Palace Yard, Palace Yard,
That's where I long to be, with the friends so dear to me;
The tall policeman, smiling, bland, to gently take me by the hand,
For "Women's Rights" anything we will dare; Palace Yard, take me there!

▲ *Suffragetterna* i England samlade kvinnor från alla klasser. Här arresteras en ung kvinna under en protest vid parlamentet 20 mars 1907. // *The suffragettes* in England gathered women from all social classes. Here, a young woman is arrested at Parliament, March 20, 1907. Foto // Photo: Museum of London / Heritage Images / Getty Images

INGEN RIKTIG KVINNA // NO REAL WOMAN

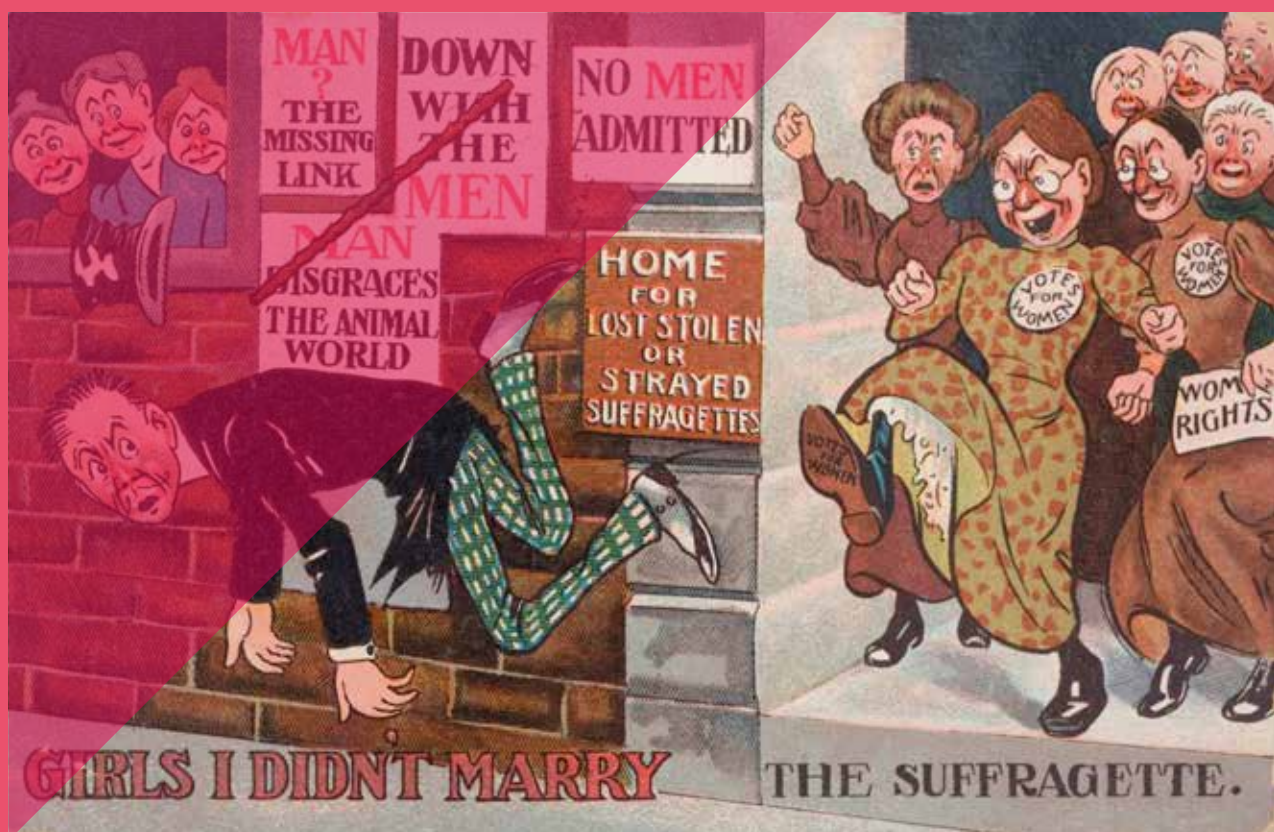
Suffragetternas framgångar spred oro, stärkte rädslor för kvinnor ute i samhället. Kvinnor som aktivt kämpade för jämlikhet, medborgarskap och kvinnlig frigörelse, fick öppet ta emot kritik, hån och hot. I takt med att feminismen blev mer radikal – blev motståndet mer organiserat.

I tidningarna publicerades satirteckningar, precis som på 1700- och 1800-talet. Av kvinnor som var fula, groteska och okvinnliga. Budskapet – ingen riktig kvinna var *suffragett*.

The success of *the Suffragettes* was a cause for concern to some, as it might make way for more women in the public sphere. Women who actively fought for equality, citizenship and emancipation were openly criticized, ridiculed and threatened. As feminists became more radical, their opponents became more organized.

Newspapers published satirical drawings, just like in the 17- and 1800s. They depicted ugly, grotesque and unfeminine women. The message was clear – no real woman would ever be a *suffragette*.

//



▲ Vykort med karikatyrer av suffragetter. Budskapet var att suffragetternas kamp för lika villkor drevs av manshat.
// Caricature postcard of suffragettes. The message is that the suffragette struggle for equal rights was fueled by a hatred of men. Foto // Photo: Michael Nicholson / Corbis via Getty Images

KVINNORNA OCH KRIGET // WOMEN AND THE WAR

Under första världskriget
skapades tomrum i samhället där män varit.
Kvinnor hoppade in och tog över mäns arbeten
i fabriker, som brandmän,
busschaufförer och bilmekaniker.
Kvinnor visade att de kunde få ett land att fungera,
utan män.

Stora skeppslaster med mat och medicin
sänktes i havet,
hunger och sjukdomar spreds.
Kvinnor engagerade sig i freds rörelser i hela Europa.
Kriget måste få ett slut!

Efter kriget skapades nya möjligheter
till samtal om allmän och lika rösträtt.
Vissa kvinnor fick rösträtt i:
England 1918
Tyskland 1918
Sverige 1919
Frankrike 1944
Italien 1945

During World War One
positions opened up which used to be held by men.
Women stepped up and took on men's work
as firefighters, bus drivers,
mechanics and factory workers.
Women proved they could run a country
without the help of men.

Shiploads of food and medicine
sank to the bottom of the sea,
causing hunger and disease to spread.
Women started peace movements all over Europe.
The war must come to an end!

After the war, opportunities arose
to discuss full and equal suffrage and citizenship,
giving some women the vote in:
England 1918
Germany 1918
Sweden 1919
France 1944
Italy 1945



▲ Kvinnor arbetade i olika manskodade yrken under första världskriget // Women took on jobs usually reserved for men during World War One Foto // Photo: Classic image / Alamy Stock Photo

**Utställningsidé, innehåll och konstnärlig ledning // Exhibition Idea,
Content and Artistic Management:** Kvinnohistoriskt museum

Rumslig gestaltning // Exhibition Design: Katarina Häll och // and
Andreas Braula, Expology AB; Jonas Olsson, Kvinnohistoriskt museum

Utställningstext // Exhibition Text: Kvinnohistoriskt museum

Översättning till engelska // Swedish to English Translation: Natalia Frostkrans

Omslagsillustration // Cover Illustration: Elisabeth Widmark

